

MİYAMOTO MUSAŞI

BEŞ ÇEMBER KİTABI

**SAVAŞ SANATI VE LİDERLİK
ÜZERİNE**

Japoncadan Çeviren
Erdal Küçükyağın

ithaki

*Benim için aklın ve çalışkanlığın simgesi,
sevgili kardeşim Ertan'a...*

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
Miyamoto Musaşi	19
Beş Çember Kitabı	
Toprak Kitabı.....	77
Su Kitabı.....	99
Ateş Kitabı.....	125
Rüzgâr Kitabı.....	149
Boşluk Kitabı.....	167
Savaş Sanatınının 35 Prensibi.....	171
Özgünlüğe Giden Yol (21 İlke).....	191
Ekler	
Kronoloji.....	193
Kişiler.....	199
Kokura Yazıtı	205

ÖNSÖZ

Miyamoto Musaşi'nin yazdığı *Beş Çember Kitabı*, Savaş Sanatı, strateji ve liderlik konularını öğrenmek isteyenler için temel kaynaklardan biridir. 17. yüzyılda, Japonya'da yazılmış olmasına rağmen günümüzde dahi tüm dünyada, yalnızca kurmay akademilerinde değil, Harvard Business School gibi belli başlı iş idaresi okullarında da okutulmaktadır.

Kitabın gücü, zamanını aşan mesajlar içermesinden ve incelikle düşünülmüş, katman katman anlam boyutlarıyla yapılandırılmış olmasından gelmektedir. Miyamoto Musaşi, Savaş Sanatı'nın yalnızca kılıç kullanmaktan ibaret olmadığını, akıl, sezgi, duyarlılık, empati gibi bir dizi başka yetenekle ve çok çalışmayla birleştirdiğinde bireyi özgürleştirerek yenilmez kılıcağını gösterir. Ona göre hiçbir savaş, savaş alanında kazanılmaz. Savaşı kazanabilmek, zaferi elde edebilmek için henüz savaş ihtimali dahi yokken hazırlık yapmak ve her an kazanabilecek durumda olmak esastır. Yani zafer bir sonuçtur, aslolan sürecin, Yol'un kendisidir.

Modern Olimpiyat Oyunlarının sembolü beş çembere ilham vermiş olan *Beş Çember Kitabı*, akıl dolu bir incelikle tasarlanmış bir kitaptır. Sadece bir kılıç sanatı kitabı olarak da okunabilir ama içerdiği anlam katmanlarında derinlere inebilmesi için okurdan Japon tarihi, kültürü hakkında olduğu kadar Budizm hakkında da bilgi sahibi olmasını bekler. Örneğin adında geçen “Beş Çember”, geometrik daireleri değil Uzakdoğu felsefesinin temel taşlarından biri olan “5 Element” kavramını ifade etmektedir. Musaşi'nin kitap-içinde-kitap kurgusuyla bölüm başlıklarına koyduğu adlar, yani sırasıyla “Toprak-Su-Ateş-Rüzgâr-Boşluk”, aslında maddeyi oluşturan elementleri temsil etmektedir. Alt-kitaplara bu isimleri veren Musaşi, kitabın bütününe de her şey gibi bu beş elementten oluştuğu mesajını vermektedir.

“Beş Çember” ayrıca kendisine Budist tapınaklarında görülen beş katmanlı taş kaidelerde, simgesel anlatımın anıtları olarak yer bulmuştur. (Bkz. Şekil 1)

Öte yandan, adı yine çember olmakla birlikte bu kule benzeri kaideleri oluşturan üç boyutlu şekiller dairesel olmayıp üst üste, aşağıdan yukarıya Küp (Toprak), Küre (Su), Piramid (Ateş), Yarım Küre (Rüzgâr) ve Badem şekli (Boşluk) olarak sıralanırlar. Bu simgeler de yine taşıdıkları daha derin anlamlarla, okuyanın (Musaşi'nin deyimiyile) “bilgi-gücü”ne bağlı olarak çok sayıda alternatif okuma yapmaya izin vermektedir.

Miyamoto Musaşi'nin bu kitapta vermek istediği asıl mesaj ise insan ne iş yaparsa yapsın sürekli ve sürdürülebilir başarıya giden tek bir yol olduğudur.

O yolda Toprak, üzerinde durduğumuz katı zemini, yani kimliğimizi, şahsi tarihimizi temsil eder. Nasıl ayaklarımızın altında katı bir zeminin yokluğunda ilerlemek imkânsızsa, kendimizi tanımadan, bizi içinde bulunduğumuz noktaya getiren tecrübe ve bilgilerimizi layıkıyla anlamadan gerçek anlamda ilerlememiz de imkânsızdır. Toprak aşamasında kişi dünya üzerinde kendi

koordinatlarını bilmeli ve yürümesi gereken yolu görmelidir.

Su Kitabı'nda kendi kılıç yolunun tekniklerini anlatır. "Su, esnektir ve içine girdiği kabın şeklini alır" der. Yani kişi öğrenmeye istekli, meraklı ve hevesli olmalı ama mutlaka ve mutlaka sürekli çalışmalıdır. Musaşi'ye göre "terinin son damlasına kadar" çalışmadan hiçbir başarı mümkün değildir. Bunun için sık sık *tanren* kelimesini kullanır ki bu da "bıkmadan usanmadan çalışmak" anlamına gelmektedir.

Ateş Kitabı'nda ateşin şiddetli olduğundan, büyüüp küçülebildiğinden bahisle ateşi savaşa benzetir. Kişi, Su aşamasında öğrendiklerini hayata uygulamalı, başkaları karşısında test etmeli, yani hedefine doğru mücadeleye girişmelidir. Yeni Konfüçyüsçülük öğretisinde olduğu gibi "Bilgi ve Eylem Birliği" içinde olmalıdır. Bu düşünceye göre, neyin doğru olduğunu biliyor ancak harekete geçmiyorsanız bilmenizin hiçbir anlamı yoktur. Bilgi, hareketle, tavırla kendisini gösterir. Dolayısıyla, Savaş Sanatı bilgisi de diğer tüm

Şekil 1: Beş Çember Kulesi

bilgiler gibi teoride kalmamalı, pratiğe, hayata uygulanarak sonuçlarından yeni şeyler öğrenilmelidir. Mücadele, bilginin doğruluğunun, geçerliliğinin, meşruiyetinin, ikna ediciliğinin test edilmesi gereken yerdir.

Rüzgâr farklı yerlerden geçerek, farklı kokuları, farklı sesleri taşıyarak eser. Kendinden farklı olanı tanımak önemlidir. Musaşi, rüzgârı farklı geleneklerin, farklı ekollerin, tarzların, yöntemlerin tanınması gerekliliğini göstermek için bir metafor olarak kullanır. “Öteki”ni tanımadan kendini tanımak imkânsızdır. “Sen doğru yolda olduğunu zannetsen de objektif olarak bakıldığında tamamen yanlış bir yolda olma ihtimalin her zaman vardır” diyerek yol ve yöntemlerin sağlamaya ihtiyaç duyduğunu anlatır.

Boşluk Kitabı ise doğası gereği kitabın en kısa bölümüdür. Zira kendini tanıyan, işini en iyi şekilde yapmanın yöntemlerini öğrenmiş, bunları hayata uygulayarak sonuçlarını tecrübe etmiş, başka insanların iş yapma şekillerine bakarak kendi yöntemlerinin sağlamasını yapmış birinin ulaştığı noktada, Musaşi’ye göre söylenecek fazla bir şey kalmamıştır. Kişi, Boşluk aşamasında özgürleşir, yapacaklarını hiç zorlanmadan, büyük bir doğallıkla yapar, çevresinde saygıyla karışık bir hayranlık uyandırır.

Beş Çember Kitabı, kısa olmasına rağmen hayatın her alanında kullanılabilecek özel bilgilerle doludur. Bu nedenle yaklaşık dört yüz yıl öncesinden bizlere seslenen Miyamoto Musaşi’nin anlattıklarınının, doğrudan 17. yüzyıl Japonasından çevrilerek dilimizde de duyulmasını önemli buluyorum. Şimdiye kadar birçok dile çevrilmiş olan *Beş Çember Kitabı*’nın genellikle İngilizce üzerinde ikincil tercümeleri yapılmış, Batı dilleri dışında onun söylediklerini

doğrudan verecek çeviriler sınırlı kalmıştır. Bu tür bir tercümede çevirmen için asıl zorluk 17. yüzyıl, Edo dönemi Japoncasına vakıf olmanın ötesinde kılıç sanatı, Japon tarihi, Budizm gibi birçok konunun terim ve kavramlarına aşina olmayı gerektirmesidir. Bunlar bilinmeden yapılacak tercümelerde anlam kayıpları veya daha da kötüsü hatalı anlatımlar olması kaçınılmazdır. *Samuraylar Çağı – Dönüm Noktalarıyla Japon Tarihi* kitabımdan sonra artık böylesi bir meydan okumayı kabul etmeyi bir tür görev, bir sorumluluk olarak gördüm.

Anlaşılmayı kolaylaştırmak amacıyla kitaba Miyamoto Musashi'nin içinde yaşadığı dönemi ve hayatını anlattığım bir bölüm ekledim. Ayrıca onu tanımak açısından çok önemli iki metni, yani “Savaş Sanatınının 35 Prensipleri” ile “Özgünlüğe Giden Yol – 21 Ülke” metinlerinin çevirilerini de ekliyorum. Ayrıca şunu da memnuniyetle ifade etmeliyim ki, kitabın sonunda yer alan “Ekler” bölümüne hayatının dönüm noktalarını içeren bir “Kronoloji”, metinlerde geçen tarihi kişileri tanıtan bir “Kişiler” bölümleri ile, henüz İngilizce dahil Batı dillerine çevrilmemiş, ancak Musashi'yi anlamak için bilinmesi gerektiğini düşündüğüm 1654 tarihli Kokura Yazıtı'nın da bir tercümesini koymuş buluyorum. Kitap bu hâliyle dünyadaki diğer orijinal metin çevirisi versiyonlarıyla kıyaslandığında Musashi'nin hakettiği güçlü içeriğiyle öne çıkmaktadır.

Orijinal metin, Harima Musashi Araştırma Topluluğu'nun (Harima Musashi Kenkyūkai) uzun ve meşakkatli bir süreç sonunda ülke çapında var olan tüm nüshaların karşılaştırmalı analizini yaparak meydana getirdiği nihai *Beş Çember Kitabı* metnidir. Kitap geçmişte

birçok defa yayımlanmış olsa da her biri farklı nüshalara dayanıyordu. Bu seviyede ayrıntılı bir analiz yapılarak yetkin bir metin çıkarılmış olması bu alanda yapılacak tüm araştırmaların yönünü belirleyecek niteliklere sahiptir. Dolayısıyla, bu metni ilgilenen herkese açık bir şekilde paylaşmayı Musaşi'ye karşı bir görev kabul eden bu topluluğa teşekkürü bir borç biliyorum.

Tercümede amaç, hedef dilde (bu durumda Türkçe) anlaşılabilirliği sağlamaktır. Bu amaçla kullandığım dilin mümkün olduğunca anlaşılır olmasına dikkat ettim. Japonca yer ve kişi isimlerinin veya terimlerin yazımında gelecekte bu birincil kaynak üzerinden farklı çalışmalar yapmak isteyebilecek araştırmacıların olabileceğini düşünerek, kişi ve yer isimleri ile terimleri yazarken temel olarak Hepburn Romanizasyonu sistemini korudum. Buna göre “sh=ş, ch=ç, ô=oo, û=uu” olarak okunmalıdır. Ancak halihazırda Türkçeleşmiş olduğunu düşündüğüm bazı kelimeleri o hâleriyle vermeyi tercih ettim (örn. “shogun” yerine “şogun” gibi). Öte yandan, Musaşi için bir istisna yapmayı gerekli gördüm. Zira, onun ve düşüncelerinin Türkçede tanıtılması amacını taşıyan bu kitapta “Musashi” yerine “Musaşi” diyerek, dilimize böyle yerleşmesini sağlamak istedim.

Bu kitap, Japonya'nın gelişmesinin sırrını anlamak üzere çıktığım ve 30 yılı aşkın bir süredir sürdürmekte olduğum merak, keşif ve öğrenmeyle dolu yolculuğun önemli bir menzil taşı niteliği taşıyor. Nihayet rahatlıkla söyleyebilirim ki, Japon başarısının ardındaki sırrı anlamanın anahtarı Musaşi'nin hayatı ve eserleriyle işaret ettiği düşünce sisteminde yatmaktadır.

Ne mutlu Miyamoto Musashi'ye ki, dört yüzyıl sonra dahi birileri kalkıp onun adını bile bilmediği bir yer ve zamanda söylediklerini anlamaya ve başkalarına aktarmaya çalışıyor.

Hani derler ya, "Adınızı bilen son kişi öldüğünde gerçekten ölürsünüz" diye...

11 Kasım 1643 sabahı 04:30 sıralarında bu kitabı yazmaya başlayan Musashi, belli ki ölümsüzlüğe doğru yürüme-ye devam ediyor.

İmrenilecek şey doğrusu...

Erdal Küçükyalçın
5 Kasım 2020, Salı, 15:15
İstanbul

戦
年

「戦氣」

「寒流帶月澄如鏡」

Kaligrafi: Miyamoto Musashi

“Savaşma Ruhü”

“Kışın kuşanmış nehri ay,

Aynı bir kuşak,

Berrak bir ayna gibi...”

Bai Juyi (772-846)

(Kumamoto Matsui Bunko Arşivi)

寒
流
帶
月
澄
如
鏡

三

MİYAMOTO MUSAŞI

(1584-1645)

DÖNEMİ VE HAYATI

Kökeni, Ailesi

Miyamoto Musashi 1584 yılında, günümüzde Hyogo vilayetinin güneybatısında yer alan Harima Beyliği'nde doğmuştur.¹ Babası Shinmen Muni, annesi Yoshiko'dur. İlk adı Bennosuke olup dönemin âdetlerine uygun olarak zamanla çeşitli isimler almıştır. *Beş Çember Kitabı*'nda kendisini “Ben Harima doğumlu bir samurayım. Adım Shinmen Musashi no Kami Fujiwara no Harunobu” olarak tanıtır. Lakabı, kurucusu olduğu “Nitenichiryü” (İki Dünya Bir)² kılıç ekolünün adına uygun olacak şekilde

-
- 1 Doğum yeri konusunda çok sayıda teori vardır. Günümüzde Okayama vilayetinde yer alan Miyamoto köyünde veya Harima'ya komşu Mimasaka Beyliği'ndeki Miyamoto köyünde doğduğu da söylenir.
  - 2 Nitenichi 二天一 ifadesindeki *Ten* aslen “Gök” anlamına gelmekle birlikte Musashi'nin buradaki kastı gök ve yerin, dünya ile öte dünyanın, yaşam ve ölümün bir, yani birbirinden ayrılmaz bir bütün ve tek olduğudur. Ayrıca bir samurayın taşıdığı iki kılıcı da sık sık ölüm ve yaşam ile doğrudan ilişkilendirir. Dolayısıyla, kelime bu anlamları da içerecek biçimde “dünya” olarak tercüme edilmiştir.

“Niten” veya “Niten Dōraku” idi. Genel olarak Musaşi adıyla tanınırdı.

Yine kendi ifadesinden ünlü Fujiwara klanından³ olduğu anlaşılmalı birlikte, ölümünden on yıl kadar sonra dikilen Kokura Yazıtı’na göre Harima Beyliği’ne uzun süre hakim olmuş Akamatsu klanıyla da ilişkili olduğu anlaşılır.

Hayatı boyunca evlenmemiş ve çocuk yapmamıştır. Öte yandan, ilki 1619’da Mikinosuke (1604-1626) ve ikincisi 1627’de İori (1612-1678) olmak üzere iki erkek çocuğu evlat edinmiştir. İlk oğlu Mikinosuke, Nakagawa ailesinden olup Shimanosuke adında bir samurayın üçüncü oğludur. Musaşi bu samurayla Osaka Yaz Seferi’nde⁴ birlikte çarpışırken yakın dost olmuş ve biraz da çocuğun geleceğine yardımcı olmak amacıyla evlat edinmeye karar vermiştir. Musaşi’nin iyi ilişkileri sayesinde Mikinosuke dönemin güçlü beylerinden, Şogun İeyasu’nun torunu Senhime ile evli, yine Harima bölgesinde yer alan Himeji Shinden beyi Honda Tadatoki’nin (1596-1626) yardımcısı olarak iş bulmuştur. Ancak 1626 yılında, büyük gelecek vaadeden Tadatoki’nin 30 yaşında aniden ölümü üzerine Mikinosu-

3 Kökleri 7. yüzyılda yaşamış önemli siyasi figür Nakatomi no Kamatarı’ye (614-669) dayanan, Japon tarihi boyunca imparator vasiliği yaparak öne çıkan klan. Modern zamanlara gelinceye kadar imparatorların Fujiwara klanından bir kızla evlenmeleri yazılı olmayan bir kuraldı. Fujiwaralar beş aileye bölünerek “Beş Dünür Ailesi” (*Gosekke*) adıyla da anılmışlardır.

4 1614-15 yılları arasında Şogun Tokugawa İeyasu’nun selefi Toyotomi Hideyoshi’nin taraftarlarından arta kalanları yoketmek amacıyla yapılan çatışmalar dizisi. Yaz ve Kış Seferi olarak ikiye ayrılır. 1614 yılında Toyotomi klanının Osaka Kalesi’ni yeniden yaptırtarak yerleşmesi şogunun öfkelerini çekmesiyle patlak veren savaş temelde kalenin kuşatılması ve sonunda düşürülerek klanın yok edilmesiyle sonuçlanır. İeyasu’nun kendi hakimiyetine tehdit olarak gördüğü Toyotomileri ortadan kaldırmak için aradığı bahaneyi bulduğu da söylenebilir.

ke de beyine bağıllığını göstermek için *junshi*⁵ yaparak onu ölümdede yalnız bırakmamış ve seppuku yöntemiyle intihar etmiştir. Mezarı halen beyinin yanındadır.

İkinci evlatlığının adı ise İori (1612-1678) idi. İlk adı Tahara Sadatsugu olan İori, Musaşı'nın oğlu olarak Miyamoto İori adını hayatı boyunca kullanmıştır. Musaşı, Mikinosuke'de olduğu gibi bu oğlu için de aracı olarak 1626'da Akashi Kalesi beyi Ogasawara Tadazane'nin yardımcı olmasını sağladı. İori yetenekleri sayesinde kısa sürede yükselerek henüz yirmi yaşındayken beyliğin vekil-harçlığı görevine terfi ettirildi. Tadazane'nin 1632 yılında Kyushu adasının kuzey ucunda yer alan Kokura beyi olması üzerine Musaşı ile birlikte oraya yerleşti. 1654 yılında babasının hatırasını yaşatmak üzere Kokura Yazıtı'nı diktirmiştir.⁶

Japon tarihinin en ünlü kılıç ustası olarak bilinen ve *Beş Çember Kitabı* ile Savaş Sanatı düşüncesine damgasını vuran Miyamoto Musaşı, uzun süren bir iç savaşın sona erdiği, yepyeni ve uzun sürecek bir barış ortamının yerleşmeye başladığı bir ara dönemde yaşamıştır. Döneminin şartları onun düşünce şeklini de derinden etkilemiştir.

Dönem ve Ruh

Miyamoto Musaşı doğduğunda, 1467'de patlak veren on yıllık Ōnin Savaşı ile başlayarak yüzyıldan uzun bir süredir devam etmekte olan "Savaşan Beylikler Dönemi" (*Sengoku*) sona yaklaş-

5 Bir samurayın efendisinin ölümü üzerine sadakatini kanıtlamak amacıyla intihar etmesi. Junshi yapan samuray, efendisini öte dünyada da takip etmeye kararlı olduğunu göstermiş olurdu.

6 Kokura Yazıtı metni ve tercümesi bu kitabın ekleri içerisinde görülebilir.

yordu.⁷ *Daimyo* (Büyük Soyisim) adı verilen yerel derebeyleri arasındaki çatışmalar o kadar yoğun ve o kadar uzun süredir devam ediyordu ki 16. yüzyılın ortalarına gelindiğinde savaşın bir sonunun olup olmayacağını kimse bilmiyordu.

Koalisyonlar değişken ve akışkan olup savaşçıların sadakatleri güç dengelerinin oluşum şekline göre sürekli yenileniyor ve değişiyordu. Bu döneme kadar isim yapmış aileler uzun süren savaşlar nedeniyle yıpranarak yıkılıyor, yerlerine o âna kadar adı sanı duyulmamış yeni isimler geçiyordu. Japonya tarihinde kastlar arası dikey geçişlerin dahi görüldüğü nadir dönemlerden olan bu kaos ortamı liyakate dayalı bir yükseliş düzenini de beraberinde getirdiği için sıklıkla *Gekokujo*, yani “ayakların baş olduğu” bir dönem olarak da anılır. Savaşın Beylikler Dönemi bu özelliklerinden dolayı samuray sınıfının ülkeye tamamıyla hakim olmasının da önünü açmıştır.

Dengeleri tamamıyla değiştirerek, karmaşa ortamının sonunu hazırlayan en önemli unsur şüphesiz ateşli silahların girişi ve yayılması olmuştur. 1543 yılında Kyushu adasının güneyinde yer alan küçük Tanegashima adasına sürüklenen bir Çin ticaret gemisinden çıkan Portekizli tacirler yanlarında getirdikleri tüfeklerle gösteriler yapmışlar ve bu yeni silahın tahrip gücü yerel yöneticilerin dikkatinden kaçmamıştı. Savaşların devam ettiği ve kimsenin yenilemediği bir ortamda tüfeklerin büyük bir iş fırsatı olduğunu görmüşlerdi.

Tanegashimalılar, Portekizlilerden satın aldıkları tüfekleri hızla kopyaladılar, geri tepme ve isabet sorunlarını

7 Savaşın Beylikler dönemiyle ilgili daha ayrıntılı bilgi *Samuraylar Çağı – Dönüm Noktalarıyla Japon Tarihi* (İnkılap Yayınevi, 2013) adlı kitabımda görülebilir.

da çözümler seri üretime geçtiler. Başlarda barut ve fitilli ateşleme mekanizmaları için Portekizlilere ihtiyaç duyuyorlardıysa da zamanla o da aşıldı ve adalılar için çok kârlı bir silah ticaretinin yolu açılmış oldu. Japonya'da tüfek, uzun süre bu adanın adıyla özdeş, yani "Tanegashima" olacaktı.

Her ne kadar yerel beylerin bu yeni silaha ilgisi büyük olsa da uzun doldurma süreleri, ani patlama sorunları, etki menzillerinin kısalığı (100 m), yağmurlu havalarda fitilleri ısladığında ateşlemenin zorlaşması, samurayların kılıçlarına düşkünlükleri ve tabii ki fiyatlarının yüksekliği gibi nedenlerle tüfeklerin yaygınlaşması ve savaşlarda etkili bir şekilde kullanılması zaman almıştır. Tüfeği gerçek anlamda stratejik-taktik bir üstünlük elde edecek şekilde kullanmayı başaran kişi, Japon tarihinde "Ülkenin Birleştiricisi" unvanıyla anılan General Oda Nobunaga'dır (1534-1582).

General Nobunaga, 29 Haziran 1575 tarihinde meydana gelen Nagashino Meydan Savaşı'nda ilk defa olarak tüfekçileri üç sıra hâlinde yerleştirip dönüşümlü atış yaptırarak, yaylım ateşi açtırmış ve rakibi, dönemin en güçlü klanlarından olan Takedaları bozguna uğratmıştır. Bu zafer ateşli silahların, özellikle de taşınabilir arkebüz tipi tüfeklerin meydan muharebelerine ağırlığını koymasından bir tür milat sayılabilir. Nobunaga bu sıralı yaylım ateşi taktiğini büyük ihtimalle, o sıralarda Japonya'da misyon faaliyetleri ile oldukça aktif olan Avrupalılardan öğrenmişti.

Japonlar batılılara, güneyden geldikleri için "Güneyli Barbarlar" (*nanbanjin*) adını koymuşlardı.

Bu dönemde yaygınlaşmaya başlayan arkebüz tüfekler ve hemen ardından gelen döner payandalı kaset-doldurmalı

demir toplardan oluşan ateşli silahların iç savaşın gidişatını değiştirecek önemli sonuçları olmuştur:

- 1 Süvari samuraylara dayanan geleneksel savaş yöntemleri *ashigaru* (yayalar) adı verilen piyadeleri merkez alacak şekilde değişti.
- 2 Tepeliklere kurulan korunaklı kalelerin yerini yüksek surlarla çevrili ve toprakla korunan ova kaleleri ve merkezinde bu kalelerin yer aldığı kale-şehirler (*jōka-machi*) geliştirdi. Bu mimarının en erken ve iyi örneklerinden biri Nobunaga tarafından Orta Japonya’da yaptırılan ve onun ölümünden sonra tamamen yıktırılan Azuchi Kalesi’dir.
- 3 Ateşli silahların etkisiyle savaşlarda görülen zayıflıkları ordu personel sayılarının artmasına, buna karşılık savaşların daha hızlı sonuçlanmasına sebep oldu. O zamana kadar bir türlü yenilemeyen düşman taraflardan birinin sahadan mutlaka zaferle ayrılır hâle gelmesi ülkenin tek bir hükümdar önderliğinde birleşme sürecini hızlandırdı.

Birbiriyle ilişkili bu sonuçlar giderek General Nobunaga’nın rakipsiz kalmasına yol açıyordu. Adım adım tüm beylikleri alt etmeye başlayan Nobunaga “*Tenka Fubu*” (Göğün Altındaki Her Şey Silahım Altında Birleşecek!” sloganıyla hareket ederken karşısına çıkmaya kalkışan samurayları olduğu gibi diğer sınıfları da, yani Budist rahipleri ve köylüleri de ezmekten çekinmiyordu. Ülkeyi kendi sancağı altında birleştirme işinde o kadar kararlıydı ki, 1571’de Kyoto yakınlarında, tapınaklarıyla ünlü Hiei Dağı’nda yaşayan, hakimiyeti önünde engel olarak gördüğü, çoğu rahip 20.000’den fazla insanı öldürtmekten çekinmemişti.